

răptug, zolnic, chișcătură, a (se) gudura, ciubăr, a ruguma, a tumăni, a ghili, cicărâc, horboșica, părâng, țesălat, coboace, probozeală, țuruece, chirău, hrincă, prăjiței întorși, lejancă, născheala, cotrușă, cotei, lozniță, brăcace, pripor, veretcă, boaghe, sâsâiac, maiera, saltison, prăsad, catorgă, basalic, pomostină, mătincă (probabil o abreviere de la *mă tem că*) etc.

În ciuda numeroaselor arhaisme și regionalisme, cartea se citește ușor, lectorul fiind captat în întregime de drama unui copil, precum și de tragicile întâmplări care au avut loc în spațiul dintre Prut și Nistru după ocuparea acestuia de către armata sovietică. Ajuns la o venerabilă vârstă, Boris Vasiliev a scris o **carte-document**, pentru ca generațiile viitoare să cunoască adevărul. În lipsa monumentelor înălțate în memoria celor uciși pe nedrept (p. 111), precum și a filmelor despre genocidul comunist din Basarabia, autorului nu îi rămâne decât să spună adevărul, prin scris. Este o realizare pentru care merită întreaga noastră grațitudine.

Iulian Marcel Ciubotaru

O călătorie pe culorile nomenclaturii

Vladimir Tismăneanu, *Lumea secretă a nomenclaturii. Amintiri, dezvăluiri, portrete* (indice de nume alcătuit de Bogdan C. Iacob), București, Editura Humanitas, 2012, 304 p.

Vladimir Tismăneanu este numele care, într-un fel, te scutește de orice introducere, cunoscut fiind de toată lumea (chiar și – poate mai ales – de cei care nu i-au citit cărțile). Simpla sa evocare suscită pasiuni – s-ar putea spune pe măsura obiectului său de studiu predilect: comunismul internațional (și, în speță, cel românesc) – pasiuni, de altfel, invers proporționale cu dimensiunile istoriografiei noastre, autohtone.

Profesor la Maryland, în SUA, este coautor și coordonator al *Raportului final al Comisiei prezidențiale pentru analiza comunismului în România* (2006) și al unui număr impresionant de studii, între care preferatele noastre rămân, alături de foarte docta *Stalinism pentru eternitate* (Polirom, 2005), *Arheologia terorii* (Eminescu, 1992) și *Fantoma lui Gheorghiu-Dej* (Univers, 1995).

O spunem de la bun început: nu vom intra în materia propriu-zisă a lucrării, căci am stăruit prea mult și ne-am limita la simple glose, de aceea o vom prezenta în ansamblu pentru a o recomanda ca pe o lucrare de mare interes.

De această dată, autorul ne propune o călătorie în interiorul bazei politice a lumii comuniste (nomenclatura sau “partidul interior”, cum o numea Orwell), mediu pe care, prin naștere, l-a cunoscut în mod intim.

Cartea debutează cu o “plimbare” pe străzile cartierului Primăverii, continuă cu atmosfera familială a autorului și alte două capitole despre formarea sa intelectuală, contextul “epocii Ceaușescu” și plecarea din țară. În fine, acestora li se adaugă o serie (foarte sugestivă) de portrete ale membrilor nomenclaturii pe care Vladimir Tismăneanu i-a cunoscut (direct sau mediat, prin intermediul familiei).

Am spune că este o carte care vine la timp, din cel puțin două motive.

În primul rând, pentru că, istoriografic vorbind, se simțea o lipsă a relatărilor din interiorul acelei lumi. De circa un cincinal, arhivele comunismului sunt, în bună măsură,

accesibile; or, este nevoie ca ele să fie completate cu surse de alt tip, fără de care perspectiva istoricului ar rămâne nu doar fragmentară, ci și, inevitabil, limitată. Există o singură întreprindere similară cu cea a autorului (dar dintr-un alt registru, cel al interviurilor): lucrarea Laviniei Betea, *Povești din Cartierul Primăverii* (Curtea Veche, 2010).

În al doilea rând, pentru că autorul este la vârsta (a se înțelege, desigur, experiența intelectuală) care îi conferă perspectiva a mai bine de o jumătate de secol.

Cartea este scrisă cu talent, într-o frumoasă limbă română, pe care Vladimir Tismăneanu, rezident în SUA, a păstrat-o și cultivat-o mult mai bine decât mare parte dintre noi. Totodată, în ciuda acuității analizei, lectura este departe de a fi dificilă, grație stilului alert și clar.

Cea mai importantă performanță a lucrării ni se pare însă reușita de a integra, fără a rupe unitatea textului, biografia autorului galeriei de portrete ale nomenclaturii.

În fine, de aici se deduce că proiectul de a asocia, în același text, propria biografie biografiilor celor mai odioase ale comunismului românesc (gen Drăghici, Roller) are, în sine, un tâlc: acela că nu depinde de noi în ce familie ne naștem, dar că stă în puterea noastră să rupem cu o tradiție intelectuală și morală care nu ne reprezintă și să aderăm la o alta, care prezervă valorile de adevăr, bine și frumos.

Hulit de cei din mediul social pe care l-a părăsit, cu greu acceptat de mediul anticomunist, autorul ilustrează în cartea sa un parcurs mai dificil decât s-ar părea la prima vedere, și, în egală măsură, un drum pe care prea puțini au pășit.

Mircea Stănescu

“Gropile comune” ale literelor române

Ana Selejan, *“Glasul Patriei”. Un “cimitir al elefanților” în comunism*, București, Editura Vreamea, 2012, 165 p.

Critic și istoric literar, Ana Selejan este, totodată, profesor la Universitatea “Lucian Blaga” din Sibiu și autoarea unor cărți fundamentale despre literatura română în comunism: *România în timpul primului război cultural, 1944-1948*, I-II (1992-1993) și *Literatura în totalitarism*, I-VI (1994-2000).

Autoarea a luat contact cu revista din necesitatea de a verifica, la Biblioteca Academiei, o informație bibliografică. Fericita întâmplare a făcut-o astfel să ia cunoștință de o “realitate paralelă” în presa comunistă, de “subterană” (p. 5, 6) – întrucât nimic din conținutul publicației nu transpărea în presa literară a vremii (gen *Gazeta literară*, *Contemporanul*) – și să prezinte concluziile analizei sale.

Înființată în 1955, în contextul “destinderii” dintre cele două “lagăre” (cel comunist și cel “capitalist”), pentru a folosi “limba de lemn” a vremii, aproape întreg tirajul publicației era trimis în străinătate (Occident), nefiind de găsit în țară. Publicul țintă era Exilul românesc, refugiații din motive politice și de conștiință, foștii cetățeni români care înainte sau după cel de-al Doilea Război Mondial rămăseseră în Apus. În perioada 1955-1965, revista a fost publicată în Berlinul de Est (iar ulterior, până în 1972, la București). Publicație a Ministerului de Interne, ea era totodată organul de presă al unui organism de propagandă externă al regimului comunist din România, intitulat Comitetul